

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.399.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 11717 Pani Posłanki Urszuli Nowogórskiej w sprawie możliwości zmian w zapisach ustawy mówiących o tzw. rencie wdowiej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Ustawa z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1243) wprowadziła od 1 stycznia 2025 r. nową regułę zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku z prawem do własnego świadczenia o charakterze emerytalno-rentowym. Przepisy ustawy przewidują, że w przypadku zbiegu prawa do tych świadczeń, począwszy od 1 lipca 2025 r., jedno świadczenie wypłacane jest wdowie lub wdowcowi w całości, a drugie w wysokości 25% (w okresie przejściowym, tj. od 1 lipca 2025 r. do 31 grudnia 2026 r. będzie to 15%). Przywołany akt wprowadza zatem nową regułę zbiegu prawa do nabytej renty rodzinnej, którą wnioskodawcy nazwali „rentą wdowią”.

Zgodnie z przepisami ustawy wdowy lub wdowcy ubiegający się o ustalenie nowej reguły zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku oraz prawa do innego świadczenia emerytalno-rentowego muszą spełnić warunki:

- osiągnięcia wieku emerytalnego określonego w art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- pozostawania we wspólności małżeńskiej do dnia śmierci małżonka;
- nabycia prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku nie wcześniej niż 5 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego określonego w art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- niewstąpienia w nowy związek małżeński (wypłata świadczeń w zbiegu na zasadach tzw. renty wdowiej będzie ustawała z dniem poprzedzającym dzień zawarcia nowego związku małżeńskiego przez osobę uprawnioną).

Ustawa wprowadza limit pobieranych świadczeń w zbiegu w ramach tzw. renty wdowiej do poziomu trzykrotności najniższej emerytury (jej kwota od marca 2025 r. wynosi 1 878,91 zł), tj. do wysokości 5 636,73 zł.

Wskazane warunki wynikają z konieczności skierowania renty wdowiej do osób najbardziej potrzebujących, które w sposób dotkliwy finansowo odczuły stratę osoby bliskiej, a prawo do renty rodzinnej po zmarłym małżonku nabyły w końcowym okresie aktywności zawodowej lub po jej ustaniu, praktycznie tracąc możliwość poprawy swojej sytuacji majątkowej.

Wprowadzenie omawianych warunków podyktowane jest potrzebą odpowiedzialnego wdrożenia do systemu emerytalno-rentowego nowego rozwiązania, które uwzględni

zarówno oczekiwania wnioskodawców projektu obywatelskiego, jak i możliwości Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i budżetu państwa, z którego dotowany jest FUS.

Należy wyraźnie podkreślić, że renta wdowia nie jest odrębnym świadczeniem, tylko szczególną instytucją w systemie ubezpieczenia społecznego. Wprowadza prawo pobierania dwóch świadczeń jednocześnie (jednego w całości, drugiego w części). Ze względu na różny od renty rodzinnej charakter tego uprawnienia, ustawodawca odmiennie określił warunki uzyskania prawa do pobierania tych dwóch świadczeń, uznając, że osobom, które utraciły partnera na późnym etapie życia, trudniej jest dostosować się do nowej sytuacji niż ludziom młodszym. Uprawnienie do łączenia dwóch świadczeń stanowi inną konstrukcję prawną niż świadczenie samodzielne, jakim jest renta rodzinna - z tego względu może podlegać specyficznym regułom oraz ograniczeniom, jak w przypadku limitu wysokości pobieranych świadczeń.

Odnosnie do pytania dotyczącego umożliwienia ubiegania się o rentę wdowią osobom, które utraciły małżonka wcześniej, niż 5 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego, pragnę zauważyć, że podstawowy instrument wsparcia osoby po śmierci jej małżonka stanowi na gruncie systemu emerytalno-rentowego renta rodzinna.

Jest to świadczenie z ubezpieczenia społecznego, mające zapewnić środki pieniężne po śmierci ubezpieczonego tym spośród członków jego rodziny, którzy wraz z jego śmiercią utracili żywiciela. Prawo do świadczenia powstaje w razie ziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego, jakim jest śmierć żywiciela rodziny. Renta rodzinna ma więc majątkowy i zarazem alimentacyjny charakter kompensaty środków utrzymania, utraconych bądź pomniejszonych wskutek śmierci żywiciela rodziny. Jej podstawową funkcją jest czasowe zapewnienie środków egzystencji rodzinie – przede wszystkim jej małoletnim członkom - utrzymywanej przez ubezpieczonego przed jego śmiercią.

Zasady nabywania prawa do renty rodzinnej oraz ustalania jej wysokości zostały ściśle określone przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z art. 65 ust. 1 tego aktu renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Zgodnie z art. 70 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do renty rodzinnej przysługuje wdowie, jeżeli w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy, a także kiedy nie osiągnęła tego wieku, ale wychowuje co najmniej jedno dziecko, które nie ukończyło 16 roku życia i uprawnione jest do renty rodzinnej po zmarłym. W przypadku sprawowania pieczy nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy i do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, które jest uprawnione do renty rodzinnej, świadczenie przysługuje wdowie bez względu na wiek dziecka. Zgodnie z art. 70 ust. 2 ustawy uprawnienie do renty rodzinnej przysługuje również wdowie, która osiągnęła wiek 50 lat lub stała się niezdolna do pracy po śmierci męża - nie później niż w ciągu 5 lat od jego śmierci lub od zaprzestania wychowywania dziecka do 16 roku życia (18 roku życia, jeśli dziecko się uczy), bądź też od zaprzestania wychowywania dziecka uznanego za całkowicie niezdolne do pracy.

Złagodzenie warunków uzyskania uprawnień do renty rodzinnej we wskazanym przypadku ma istotny wpływ na możliwości nabycia uprawnień do renty rodzinnej przez osoby młodo owdowiałe.

Rentę rodzinną po pracowniku (osobie która nie osiągnęła powszechnego wieku emerytalnego zgodnie z art. 24 ustawy emerytalnej) ustala się przyjmując, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy w chwili śmierci oraz sprawdzając, czy zgodnie z art. 57 i 58 ustawy emerytalnej spełniała warunki do renty z tytułu niezdolności do pracy. Wyliczenia te stanowią podstawę do ustalenia wysokości świadczenia zmarłego oraz renty rodzinnej dla osób uprawnionych.

Przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wprowadziły jednolite zasady nabywania prawa do renty rodzinnej przez wszystkie osoby uprawnione. Każda wdowa i wdowiec ma prawo uzyskać rentę rodzinną z tytułu śmierci współmałżonka, o ile spełnią ustawowe kryteria.

Zapewniam, że w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej brane są pod uwagę wszystkie postulaty świadczeniobiorców, również te dotyczące zmiany przepisów emerytalno-rentowych. Zgłaszane uwagi stanowią dla Ministra istotną wskazówkę przy podejmowaniu działań zmierzających do doskonalenia systemu emerytalnego. Niemniej ze względu na fakt, że każda zmiana w systemie emerytalnym niesie ze sobą poważne konsekwencje finansowe i dotyczy wielu osób, propozycje wprowadzenia nowych rozwiązań w tym obszarze winny być skrupulatnie analizowane. Dotyczy to także rozszerzenia kręgu osób uprawnionych do renty wdowiej. W każdym przypadku - biorąc pod uwagę aktualną i prognozowaną sytuację Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - będzie się ono wiązało z koniecznością zwiększenia dotacji do funduszu z budżetu państwa. Kluczowe w tej sprawie pozostaje stanowisko Ministra Finansów i Gospodarki, zgodnie z którym aktualne rozwiązania odpowiadają możliwościom budżetu państwa.

Wyliczenie wysokości świadczenia zmarłego na podstawie zgromadzonych składek w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych możliwe jest w ramach uprawnień do renty rodzinnej i stanowi podstawę wyliczeń wysokości pobieranego świadczenia dla uprawnionych.

Informuję, że w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej prowadzone są analizy dotyczące renty wdowiej, bazujące na danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz z innych organów rentowych, wypłacających świadczenia w zbiegu. Dane te zostaną wykorzystane w przeglądzie, którego zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 26 lipca 2024 r. Rada Ministrów dokona w roku 2028 celem weryfikacji wskaźnika wysokości świadczeń w zbiegu, uwzględniając na tle sytuacji społeczno-gospodarczej kraju położenie osób uprawnionych do wypłaty świadczeń w zbiegu. Będzie to również okazją do całościowego przeglądu przepisów dotyczących renty wdowiej - w tym określających krąg osób uprawnionych do skorzystania z tego rozwiązania.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/